

Πρόεδρε.

Συμπlicitia

1. Το κείμενο που συνέθεσε ο Ταβός από τω
Βασιφόρη και τω δυνά μου.
2. Το ίδιο κείμενο με δυνά μου παρεμβα
τες διορθώσεις.
3. Το αρχείο τω Βασιφόρη
4. Το αρχείο τω δυνά μου.
5. Κείμενο που έτοιμασε ο Ταβός για
όσα γένε ο Βασιφόρης.

ΝΘ.

ΣΧΕΔΙΟ ΟΜΙΛΙΑΣ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ ΓΙΑ ΟΝΕ.

Αθήνα, 27/5/1998

Κύριε Πρόεδρε,

Κυρίες και Κύριοι Συνάδελφοι,

Το ΔΗ.Κ.ΚΙ ζήτησε τη διεξαγωγή της σημερινής συζήτησης, με θέμα την πορεία της χώρας μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και ειδικότερα προς την ΟΝΕ. Αμφισβητεί τόσο την ΟΝΕ ως ευρωπαϊκή πολιτική στην προοπτική της δημιουργίας της ενωμένης Ευρώπης των λαών, όσο και τις κυβερνητικές πολιτικές που εφαρμόζουμε για να επιτύχουμε την ισότιμη συμμετοχή μας στην ενωμένη Ευρώπη, τη διαμόρφωση μιας ισχυρής κοινωνίας, την οικοδόμηση της ισχυρής Ελλάδας.

Είναι όμως επιτέλους ανάγκη, να ξεκαθαρίσουμε μπροστά στον ελληνικό λαό, ποια θέση παίρνουμε απέναντι στην τεράστια ανακατανομή δύναμης και επιροής που διαμορφώνεται από την πορεία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Αν βλέπουμε την Ελλάδα μέσα σ' αυτόν τον ισχυροποιημένο ευρωπαϊκό πόλο ή στο περιθώριό του. Με ποιες πολιτικές μπορούμε μέσα σ' αυτή την πορεία να πετύχουμε τους εθνικούς μας στόχους. Ν' ανοίξουμε έναν ουσιαστικό διάλογο για το τι είναι πραγματικά εφικτό και συμφέρον για τον τόπο μας και τις επόμενες γενιές. Να δούμε ποια είναι τα αληθινά προβλήματα και διλήμματα της σημερινής και της αυριανής Ευρώπης. Ας εγκαταλείψουμε στερεότυπα ρητορικά σχήματα που δεν βοηθούν ούτε τους πολίτες, ούτε την

κοινωνία, ούτε τον τρόπο μας να πάει μπροστά. Ο κόσμος θέλει συγκεκριμένες, εφικτές πολιτικές προτάσεις, που θα τον πείθουν ότι σιγά-σιγά οδηγούμαστε σε μια κοινωνία με περισσότερη ελευθερία, δημοκρατία, ευημερία, κοινωνική δικαιοσύνη και συνοχή. Σε μια Ελλάδα ισχυρή, σ' ένα κόσμο ειρήνης, σταθερότητας και συνεργασίας. Για μας και για τη συντριπτική πλειοψηφία του ελληνικού λαού είναι ξεκάθαρο. Η Ελλάδα με την ιστορία της και τις αξίες της, μπορεί και πρέπει να πετύχει τους στόχους για ένα καλύτερο αύριο.

Η είσοδος της χώρας τον Μάρτιο στο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών ήταν μια ημερομηνία-ορόσημο. Πρέπει να καταλάβουμε καλά τη σημασία του. Ήταν χρήσιμο για τη χώρα, χρήσιμο για το ηθικό του λαού μας, ότι το ορόσημο αυτό σημαδεύει μία επιτυχία. Με την εισδοχή της δραχμής στο μηχανισμό οι αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης επισφράγησαν την αποτελεσματικότητα των προσπαθειών μας μέχρι σήμερα και μέχρι εδώ. Έγινε επίσημα δεκτό από τους εταίρους μας ότι η ελληνική οικονομία - άλλοτε θύμα αδιάτρευτο του πληθωρισμού και των ελλειμμάτων - είναι ικανή μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση να συμβαδίσει - ότι σχεδόν συμβαδίζει - με μερικές από τις ισχυρότερες οικονομίες του κόσμου. Αν σκεφτεί κανείς, ότι ακόμη και το 1993 ο πληθωρισμός ήταν τριπλάσιος και το έλλειμμα του προϋπολογισμού υπερτριπλάσιο από τα σημερινά τους επίπεδα μπορεί να κατανοήσει το μέγεθος της προσπάθειας και της επιτυχίας. Αυτά δεν πρέπει να τα αγνοούμε. Δεν πρέπει, είτε από χρόνια μεμψιμοιρία, είτε από υπερβολικά κριτική διάθεση, είτε από αντιπολιτευτική ανευθυνότητα να γινόμαστε φορείς απαισιοδοξίας

ικανής να υπονομεύσει τις δυνάμεις της κοινωνίας μας. Τώρα είναι η ώρα, περισσότερο παρά ποτέ, που πρέπει να πιστέψουμε ολόψυχα στη δυνατότητα της επιτυχίας. Τώρα είναι η ώρα, περισσότερο παρά ποτέ, που πρέπει να επιστρατεύσουμε στο μέγιστο βαθμό τις δυνάμεις μας.

Η συμμετοχή μας στις ευρωπαϊκές εξελίξεις δεν αρκεί για να δώσει αυτόματα απάντηση σ' όλα τα μεγάλα ζητήματα που απασχολούν σήμερα τον ελληνικό λαό. Αποτελεί όμως βασική προϋπόθεση για να μπορούμε με τις πολιτικές μας, με αγώνες και συνολική προσπάθεια του ελληνικού λαού να πετύχουμε τους στόχους αυτούς. Οποιοσδήποτε άλλος δρόμος θα σημάνει αστάθεια, ανεργία, αποδυνάμωση του κοινωνικού κράτους, πρόσθετα προβλήματα για την αγροτική οικονομία και το αγροτικό εισόδημα, αμφισβητήσεις για το ύψος και τους όρους χορήγησης των κοινοτικών πόρων που επί 18 χρόνια συνηθίσαμε να τους θεωρούμε αυτονόητους. Θα θίξει τους εργαζόμενους, τις νοικοκυρές, τους πιο αδύναμους. Θα επηρεάσει τα κρίσιμα ερείσματα μας για την υπεράσπιση των εθνικών μας συμφερόντων. Αν η Σουηδία ή η Δανία έχουν την πολυτέλεια μιας άλλης επιλογής ή μιας αναβολής, εμείς δεν την έχουμε. Καθαρές κουβέντες κι όλοι μας πρέπει να πάρουμε την ευθύνη απέναντι στον ελληνικό λαό για τον έναν ή για τον άλλο δρόμο.

Η ΟΝΕ είναι το δύσκολο αλλά αναγκαίο μονοπάτι που διασφαλίζει την ισχυροποίηση του ευρωπαϊκού οικονομικού και κοινωνικού μοντέλου απέναντι σε άλλα κοινωνικά υποδείγματα που κυριαρχούν στο παγκόσμιο σκηνικό.

- Είναι η ισχυροποίηση των ευρωπαϊκών οικονομιών απέναντι στις απειλές και τις διακυμάνσεις μιας παγκοσμιοποιημένης οικονομίας.
- Είναι το αντιστάθμισμα σε μια αναγκαία πολιτική διεύρυνσης της Ένωσης με περισσότερα κράτη.
- Εμπεριέχει ένα μοντέλο οικονομικής σταθερότητας και ανάπτυξης, που κι αν ακόμη δεν το ενσωμάτωνε η ΟΝΕ, εμείς θα έπρεπε να το υιοθετήσουμε, για να έχουμε μια πραγματική προοπτική για μεγαλύτερη ευημερία, λιγότερες ανισότητες και περισσότερες δυνατότητες και ευκαιρίες για το σύνολο του λαού μας.
- Είναι μετά την ίδρυση της Ε.Ο.Κ. στη δεκαετία του '50 το ισοδύναμο κορυφαίο γεγονός της ευρωπαϊκής ιστορίας και για μας διπλά σημαντικό, γιατί ο Έλληνας πολίτης θ' αποκτήσει με το "ευρώ" το ένα από τα δύο ισχυρότερα νομίσματα της παγκόσμιας οικονομίας.
- Είναι εξίσου σημαντικό και αναγκαίο, γιατί με την ΟΝΕ διανοίγουμε καινούρια πεδία επανάκαμψης του πολιτικού στο επίκεντρο των συζητήσεων. Μπορούμε να χαράξουμε και να εφαρμόσουμε περισσότερο δημιουργικές και μακροπρόθεσμα βιώσιμες πολιτικές. Για την ανάπτυξη, την απασχόληση, την πρόνοια, το περιβάλλον, την καλύτερη ποιότητα ζωής.
- Τέλος, ειδικότερα για την Ελλάδα, με ανοιχτά κρίσιμα εθνικά ζητήματα, η συμμετοχή μας στην ΟΝΕ θα αποτελεί συμμετοχή στο πιο δυναμικό και αποφασιστικό κέντρο λήψης αποφάσεων στον ευρωπαϊκό χώρο.

Η μέχρι σήμερα αναμφισβήτητη επιτυχία μας πρέπει να οριστικοποιηθεί. Όπως τόσες φορές στην ιστορία μας, στην ιστορική περιπέτεια του έθνους τον αιώνα τούτο και τον προηγούμενο, οι υπομονετικές, οι επίμονες προσπάθειες του λαού μας έχουν αρκετές φορές κινδυνεύσει ή και ακυρωθεί ένα βήμα πριν από τη μεγάλη στροφή. Πολλές φορές η ιστορία μας άλλαξε γιατί κάναμε λάθος ή γιατί κλονιστήκαμε στο τελευταίο βήμα. Εκείνο που έμοιαζε τόσο εύκολο. Το τελευταίο όμως βήμα, τελικά, δεν είναι ποτέ εύκολο, και τούτη τη φορά δεν έχουμε δικαίωμα να κάνουμε λάθος. Δεν έχουμε δικαίωμα, γιατί ζούμε μέσα σε άλλες συνθήκες, πολύ καλύτερες από οποτεδήποτε άλλοτε.

Καλύτερες υλικά. Ποτέ άλλοτε δεν είχαμε κατά κεφαλήν εισόδημα τόσο ψηλό, όσο έχουμε σήμερα. Ποτέ το βιωτικό μας επίπεδο δεν είχε πλησιάσει τόσο πολύ το επίπεδο που ισχύει στις ανεπτυγμένες βιομηχανικές χώρες. Η φτώχεια, που ασφαλώς δεν την έχουμε εξαλείψει και ασφαλώς έχουμε χρέος να την εξαλείψουμε, δεν ήταν άλλοτε πρόβλημα ενός μέρους μόνον του πληθυσμού. Ήταν η μοίρα σχεδόν του συνόλου.

Καλύτερες πολιτικά. Ποτέ άλλοτε στην Ελλάδα δεν υπήρχε τόση δημοκρατική ζωή, τόση ελευθερία όση υπάρχει σήμερα.

Καλύτερες μορφωτικά. Ποτέ η Ελλάδα δεν είχε τόσα ανώτατα πνευματικά ιδρύματα όσο σήμερα. Ποτέ οι πτυχιούχοι που διέθετε δεν είχαν τη δυνατότητα να κάνουν τόσο καλές και μακροχρόνιες σπουδές.

Καλύτερες πληροφοριακά. Ποτέ άλλοτε η Ελλάδα δεν είχε τόσο άφθονες ή τόσο γρήγορες πηγές πληροφόρησης για το τι συμβαίνει στον κόσμο. Άλλοτε υποφέραμε από τους νόμους της λογοκρισίας. Σήμερα κινδυνεύουμε ίσως πληροφοριακά, αλλά μόνον από τους νόμους της ακρισίας.

Αυτοί είναι οι λόγοι που αφαιρούν από εμάς, από τη σημερινή γενιά σε αντιδιαστολή με πολλές προηγούμενες, το δικαίωμα να παραπατήσουμε και να αποτύχουμε στο τελευταίο βήμα της προσπάθειάς μας. Τη σημερινή κυβέρνηση την εξέλεξε ο λαός για να βάλει την Ελλάδα στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Αυτή την εντολή θα τη φέρει η κυβέρνηση σε πέρας. Και αν, για το τελευταίο βήμα που μας χωρίζει από το σκοπό μας, χρειαστούν και ορισμένες οικονομικές θυσίες, η χώρα με το σημερινό επίπεδο κατά κεφαλήν εισοδήματος που διαθέτει, μπορεί να τις προσφέρει χωρίς να σπρώξει κανένα στην απόγνωση της οικονομικής καταστροφής.

Αλλά δεν είναι οι θυσίες ο σκοπός μας. Η αντίληψη ότι για να φτάσει εκεί που πρέπει ο πλήθωρισμός, για να φτάσει εκεί που πρέπει το έλλειμμα του προϋπολογισμού και το χρέος ο μόνος τρόπος είναι να στενάξει όλη η κοινωνία κάτω από θυσίες ασήκωτες είναι μια ενσυνείδητη διαστροφή της πραγματικότητας. Αν όμως δεν αλλάξουμε τίποτε στην οικονομική μας συμπεριφορά, αν δεν είμαστε διατεθειμένοι να ανεχθούμε την παραμικρή διαρθρωτική αλλαγή στον τρόπο λειτουργίας της οικονομίας, τότε θα έπρεπε να δεχθούμε ως λογική συνέπεια την αυτο-απόσυρσή μας από τις εξελίξεις της ιστορίας και τη διεύρυνση της απόστασης

που μας χωρίζει από τις χώρες με τη μεγαλύτερη οικονομική ανάπτυξη και την ισχυρότερη κοινωνική προστασία. Συχνά ακούγονται μεγαλεπίβολες κουβέντες για την πραγματική σύγκλιση σ' αυτή την αίθουσα. Οι κουβέντες αυτές όμως πρέπει να αντιστοιχούν και στις προτάσεις πολιτικής, στις επιλογές και να έχουν συνέπεια.

Όμως η κυβέρνησή μας δεν σκοπεύει να κρατήσει καθηλωμένη τη χώρα στις σημερινές δομές. Ο τόπος έχει δυνάμεις και μεγάλες οικονομικές δυνατότητες. Αυτός είναι ο λόγος που πέτυχε ότι πέτυχε μέχρι σήμερα. Οι παραγωγικές δυνάμεις του τόπου ενεργούν μέσα σε ένα πλαίσιο κοινωνικών και οικονομικών σχέσεων που μπορεί να ήταν χρήσιμες κάποτε, αλλά δεν ανταποκρίνονται στις κοινωνικές ανάγκες του σήμερα. Αυτές οι κοινωνικοοικονομικές σχέσεις πρέπει να αναπροσαρμοσθούν για να αναπτυχθούν οι ζωτικές, οι δημιουργικές δυνάμεις της οικονομίας. Να βελτιωθεί το επίπεδο και η ποιότητα ζωής στην κοινωνία συνολικά. Η Ιρλανδία, χώρα μικρή και όχι πλούσια, όπως η Ελλάδα, έχει πετύχει τους στόχους της σύγκλισης και αναπτύσσεται με ρυθμούς 8% το χρόνο. Σε τέτοιους ρυθμούς μπορεί να αποβλέψει και η Ελλάδα, αρκεί να δεχθούμε να αναπροσαρμόσουμε τον παραγωγικό μας μηχανισμό. Περισσότερα κόμματα της αντιπολίτευσης βρήκαν στο παρελθόν ελκυστικό να μνημονεύσουν τα παραδείγματα της Ιρλανδίας ή της Πορτογαλίας. Ξέχασαν όμως να μας πουν, ότι οι χώρες αυτές δεν έφτασαν εκεί που έφτασαν, εφαρμόζοντας τις αντιφατικές πολιτικές που ακούστηκαν από τους συναδέλφους εδώ μέσα.

Η υιοθέτηση από την Ελλάδα του «ευρώ» συνεπάγεται στο οικονομικό πεδίο συγκεκριμένα οφέλη που θα δημιουργήσουν μια νέα πραγματικότητα, με τις δικές της δυναμικές ανάπτυξης και ποιότητας της οικονομικής ζωής όλων μας. Θα αναφέρω επιγραμματικά ορισμένα: Ο χαμηλός πληθωρισμός και τα χαμηλά επιτόκια, η μείωση του κόστους συναλλαγών, η εξάλειψη του συναλλαγματικού κινδύνου για αποταμιευτές και επιχειρήσεις, η ενίσχυση των επενδύσεων και η συνακόλουθη ενίσχυση της απασχόλησης, η μείωση του κόστους απόκτησης κατοικίας, η μεγαλύτερη διαφάνεια προς όφελος του καταναλωτή, η διάνοιξη επενδυτικών ευκαιριών για τους αποταμιευτές, η διευκόλυνση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Η θωράκιση συνολικά της οικονομίας μας από τις απειλές των διακυμάνσεων στις διεθνείς χρηματαγορές. Κάποιοι θεωρούν ότι όλα αυτά αφορούν αποκλειστικά τις επιχειρήσεις, τους τραπεζίτες, το χρηματιστήριο. Κάνουν λάθος ή παραπλανούν συνειδητά τον απλό κόσμο. Όλα αυτά συνθέτουν μια νέα οικονομική πραγματικότητα και τα πολλαπλασιαστικά οφέλη της θα τα καρπωθούν και οι μισθωτοί, οι καταναλωτές, και όλοι όσοι έχουν πράγματι ανάγκη στήριξης μέσα από τον κοινωνικό ιστό ασφάλειας που οικοδομούμε.

Όμως η ένταξη στην ΟΝΕ συνεπάγεται και πιέσεις και την ανάγκη προετοιμασίας μας στα μεγάλα μέτωπα της παραγωγικής αναδιάρθρωσης, της ανταγωνιστικότητας, του αναπτυξιακού μετασχηματισμού. Ο παραγωγικός τομέας της οικονομίας, η δημόσια διοίκηση, οι κοινωνικοί φορείς έχουν την ευθύνη να προετοιμαστούν για ένα εγχείρημα δύσκολο και να αντιμετωπίσουν το κόστος της προσαρμογής.

Κλειδί για την πραγματική σύγκλιση είναι η αύξηση της παραγωγικότητας με απορρόφηση νέας τεχνολογίας. Οι επιχειρήσεις έχουν την ικανότητα να κάνουν πράξη τους νέους συνδυασμούς, αλλά το υλικό, τις νέες δυνατότητες το ετοιμάζει η έρευνα και η τεχνολογία. Εδώ πρέπει να ανοίξει το τεράστιο κεφάλαιο της παιδείας και της έρευνας, χωρίς τα οποία οι προσπάθειές μας είναι καταδικασμένες να μένουν χωρίς βάθος.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Μας μένουν 18 μήνες περίπου για να ολοκληρώσουμε την προσπάθειά μας να ενταχθούμε στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Θέλω να θυμίσω, ότι μέχρι σήμερα πετύχαμε αποφασιστικά βήματα στην πορεία αυτή. Το πρόγραμμα σύγκλισης που είχε καταρτιστεί από την Κυβέρνηση της Ν.Δ. το 1993, βρέθηκε εκτός στόχων λίγους μόνο μήνες μετά την έγκρισή του. Συγκεκριμένα ο στόχος για το δημοσιονομικό έλλειμμα, που ήταν 8,6% ως ποσοστό του ΑΕΠ, κατέληξε στο 13,8%, ενώ για τον πληθωρισμό που είχε τεθεί στόχος 12,6%, η τελική διαμόρφωση ήταν 14,4%.

Αυτές οι μεγάλες αποκλίσεις προς το χειρότερο των 5,2 περίπου εκατοστιαίων μονάδων στο έλλειμμα και των 1,8 εκατοστιαίων μονάδων στον πληθωρισμό σε λιγότερο από ένα έτος, οδήγησαν την οικονομία της χώρας σε μια καθυστέρηση δύο τουλάχιστον ετών και τη νέα κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, που ανέλαβε την εξουσία, στην άμεση ανάγκη κατάρτισης ενός νέου αναθεωρημένου και αξιόπιστου προγράμματος σύγκλισης.

Η Νέα Δημοκρατία κάνει άριστα να ξεχνά όλα αυτά τα δυσάρεστα, αλλά πρέπει να πάψει να μιλάει και για αναποτελεσματικότητα αυτής της κυβέρνησης στο θέμα αυτό.

Από τη μείωση κατά 1,6% που σημείωσε το 1993 το ΑΕΠ έφτασε ν' αυξάνεται το 1997 με ρυθμό 3,5%. Μειώσαμε το Δημοσιονομικό Έλλειμμα από 13,8% το 1993, σε 4% το 1997, πετυχαίνοντας έτσι πολλαπλάσια επίδοση από τις αντίστοιχες των υπολοίπων ευρωπαϊκών χωρών. Ακόμη και στο δύσκολο μέτωπο του Δημοσίου Χρέους πετύχαμε μείωση κατά 3 εκατοστιαίες μονάδες φέρνοντάς το στο επίπεδο του 108,7% του ΑΕΠ το 1997. Στην ίδια περίοδο ο μέσος όρος του χρέους των ευρωπαϊκών χωρών αυξήθηκε κατά 6,1 εκατοστιαίες μονάδες. Από το 1993 μέχρι σήμερα κατέβηκαν τα επιτόκια των ετήσιων τίτλων δανεισμού του δημοσίου από το 20,3% στο 10,8%. Η θετική αντίδραση των αγορών στην ένταξη της δραχμής στο μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών επέτρεψε να διαμορφωθεί σε 7,9% η μέση απόδοση των νέων δεκαετών ομολόγων σταθερού επιτοκίου που διατέθηκαν με δημοπρασία τον προηγούμενο μήνα. Κι αυτό είναι ενδεικτικό όταν η τιμή αναφοράς με την οποία κλήθηκαν οι 11 χώρες-μέλη της Ε.Ε. που θα αποτελέσουν τον πυρήνα του euro ήταν 7,8%. Σε ότι αφορά τον πληθωρισμό, ο δείκτης τιμών καταναλωτή 1993 έως 1997 υποχώρησε σχεδόν 9 εκατοστιαίες μονάδες. Σε σύγκριση με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες πετύχαμε σχεδόν 5πλάσια επίδοση φέρνοντάς μας σε απόσταση αναπνοής από τους άλλους 11 εταίρους.

Η συμμετοχή μας στην ΟΝΕ, η υιοθέτηση του «ευρώ» στην Ελλάδα είναι ένα μεγάλο βήμα στη σύγχρονη ιστορία της Ευρώπης, αλλά είναι ένα βήμα. Πρέπει όλοι μαζί να δούμε ποια είναι τα επόμενα, γιατί η Ευρώπη δεν τελειώνει στην ΟΝΕ, ούτε στις διαπραγματεύσεις για την «Agenda 2000», ούτε στις διαπραγματεύσεις για το Γ΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης. Πρέπει να δούμε ποια είναι τα μεγάλα προβλήματα και οι προκλήσεις που μας περιμένουν, ν' αναζητήσουμε μαζί απαντήσεις, να προτείνουμε λύσεις.

Για παράδειγμα: Πώς προχωρούμε στην πολιτική ενοποίηση, με τι θεσμούς, όργανα, διαδικασίες, συνθέτουμε το πολιτικό ισοδύναμο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, ποιο είναι το επόμενο βήμα για την υπέρβαση του δημοκρατικού ελλείμματος. Ειδικότερα για τη θέσπιση των κατάλληλων διαδικασιών μέσα στην Ένωση, μεταξύ των οργάνων της, αλλά και από την ευθεία έκφραση της βούλησης των πολιτών της. Αυτά είναι τα πραγματικά πεδία πολιτικής μας σύγκρουσης και συμφωνίας, αντιπαράθεσης και σύνθεσης.

Η επιτυχία της πορείας προς την ΟΝΕ είναι άρρηκτα δεμένη για μας με την κοινωνική συνοχή και την ενίσχυση του νέου κοινωνικού κράτους που καθημερινά θεμελιώνουμε.

Σε ό,τι αφορά στην κοινωνική συνοχή εφαρμόζουμε πολιτικές που στηρίζουν το πραγματικό εισόδημα των εργαζομένων. Πολιτικές επικεντρωμένες στην απασχόληση, την ανεργία, τα δικαιώματα και τη μεταχείριση των μεταναστών. Πολιτικές για τη φορολογία και τη φορολογική δικαιοσύνη, πολιτικές για τους αγρότες και την

περιφέρεια, πολιτικές με αυξημένα τα πλαίσια των κοινωνικών δαπανών του Προϋπολογισμού.

Η Ελλάδα ήδη εφαρμόζει έτοιμο το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Απασχόληση στο οποίο εξειδικεύονται καινοτόμες δράσεις για συγκεκριμένες ομάδες. Αυτές τις παρεμβάσεις προτάξαμε γιατί η ανεργία πλήττει ιδιαίτερα ορισμένες κατηγορίες πολιτών και πρέπει να έχουμε σαφήνεια στους στόχους μας που είναι νέοι, οι μακροχρόνια άνεργοι και οι γυναίκες.

Το 1998 περίπου 70.000 άτομα αυτών των κατηγοριών θα ενισχυθούν για να βρουν απασχόληση με κόστος που θα ξεπεράσει τα 120 δισ δραχμές, ενώ παράλληλα έχουν προχωρήσει άλλα μέτρα προστασίας όπως η επέκταση του ΕΚΑΣ σε χαμηλοσυνταξιούχους άνω των 60 ετών.

Εμείς πιστεύουμε και το αποδεικνύουμε καθημερινά, σε ένα καλύτερο κοινωνικό κράτος, με ποιοτικές παρεμβάσεις χωρίς κατασπατάληση πόρων. Γιατί οι πόροι ποτέ δεν θα είναι αρκετοί όταν διανέμονται με ισοπεδωτική λογική, χωρίς προγραμματισμό και πρόβλεψη για αυτούς που πραγματικά έχουν ανάγκη.

Δεν θα προχωρήσω σε λεπτομέρειες, που ανέπτυξα πρόσφατα στη συζήτηση για την κοινωνική μας πολιτική απ' αυτό το βήμα της Βουλής, όμως τον ίδιο στόχο της κοινωνικής συνοχής επιδιώκουμε με τις τομές που προωθούμε στους θεσμούς, στη δημόσια διοίκηση, στη λειτουργία του δημόσιου τομέα. Στόχος μας είναι, και θα τον πετύχουμε, η διαμόρφωση μιας νέας ισορροπίας στην

κοινωνικοοικονομική μας οργάνωση. Μιας ισορροπίας μεταξύ των επιταγών και των προκλήσεων της παγκοσμιοποίησης και των διεθνών ανακατατάξεων αφενός και της κοινωνικής συνοχής αφετέρου. Η ισχυρή Ελλάδα, η ισχυρή κοινωνία θα προκύψει μέσα από αυτή τη νέα ισορροπία.

Πίσω από τις κοινωνικοοικονομικές σχέσεις που πρέπει να μεταρρυθμίσουμε, για να προχωρήσει ο τόπος, δεν είναι κάτι το απρόσωπο. Πίσω τους στέκονται άνθρωποι που έχουν συνδέσει την οικονομική τους ζωή με τις συγκεκριμένες αυτές σχέσεις. Αισθάνονται ότι οι σχέσεις αυτές, αυτοί οι δοσμένοι μηχανισμοί, τους έχουν προστατεύσει, τους έχουν βοηθήσει να βρουν κάποια διέξοδο στον αγώνα της ζωής, τους έχουν στηρίξει. Δεν μιλάω εδώ για ανθρώπους με μεγάλα συμφέροντα. Μιλάω, παραδείγματος χάριν, για τους υπαλλήλους μιας δημόσιας επιχείρησης που όσο μένει στο δημόσιο τομέα είναι καταδικασμένη να παραμένει σε στασιμότητα και να χάνει έδαφος, ενώ στον ιδιωτικό τομέα θα μπορούσε να αναπτυχθεί δυναμικά. Αυτοί οι άνθρωποι αντιδρούν στις αλλαγές που όμως τις έχει ανάγκη ο τόπος για να προχωρήσει. Δεν βλέπουν, όχι γιατί είναι κακόπιστοι αλλά γιατί είναι δύσκολο να βγεί κανείς από τις καθημερινές του συνήθειες, ότι μέσα σε άλλες συνθήκες, μέσα σε άλλους μηχανισμούς, θα μπορούσαν να αποδώσουν και οι ίδιοι καλύτερα, να κερδίσουν περισσότερο, να ζήσουν δημιουργικότερα. Η αναπροσαρμογή βέβαια, θα χρειαστεί και κάποιο χρόνο, και κάποιες προσπάθειες, και κάποιες ενδιάμεσες απώλειες. Η κοινωνία μας και η οικονομία μας διαθέτουν ορισμένους μηχανισμούς που μπορούν να κάνουν τη μετάβαση ευκολότερη. Μετεκπαίδευση, λόγου χάριν, δάνεια

αναπροσαρμογής για μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Τέτοιους θεσμούς, και άλλους που μπορούμε να δημιουργήσουμε, πρέπει να τους ενισχύσουμε, δίνοντας κινητικότητα στο σύστημα κοινωνικής προστασίας, αντί να το καταδικάσουμε στην αδράνεια.

Έτσι μπορούμε να περιορίσουμε για τα άτομα που θίγονται, το κόστος της μετάβασης. Να το καταργήσουμε δεν μπορούμε, γιατί θα έπρεπε να καταργήσουμε τη μετάβαση την ίδια. Όταν η μετάβαση ολοκληρωθεί, πάλι ο ίδιος κόσμος, ο Έλληνας εργαζόμενος, θα κινήσει την οικονομία και θα ζήσει από αυτήν. Αλλά θα την κινήσει περισσότερο αποδοτικά, περισσότερο σίγουρα και για τον ίδιο, θα ζήσει καλύτερα. Αυτό εννοούμε όταν λέμε ότι η μετάβαση είναι απαραίτητη για τη χώρα. Δεν ξεχωρίζουμε τη χώρα από τους ανθρώπους. Ζητάμε από όλους να δουν τις στρατηγικές επιλογές που επιβάλλει η καλύτερη ικανοποίηση των αναγκών μας μακροπρόθεσμα και το χρόνο που χρειάζονται για να αποδώσουν οι επιλογές αυτές.

Μεγάλες στρατηγικές επιλογές κάνει τη στιγμή αυτή ολόκληρη η Ευρώπη. Παντού υπάρχει διάχυτη η ανησυχία και ο φόβος της αλλαγής. Δεν είναι δικό μας προνόμιο μόνο αυτές οι καταστάσεις. Στη Γερμανία, λόγου χάριν, οι δημοσκοπήσεις δείχνουν τη μεγάλη πλειοψηφία του γερμανικού λαού να είναι αντίθετη με το ενιαίο νόμισμα. Δέχεται, όμως, να παρακολουθήσει την εκλεγμένη ηγεσία της στη μεγάλη αυτή επιλογή. Οι έντεκα εταίροι μας της πρώτης ομάδας θα αρχίσουν να χτίζουν την οικονομική ένωση πάνω στα θεμέλια της νομισματικής ενοποίησης. Επειδή πρόθεσή μας είναι

να συμβαδίσουμε σύντομα μαζί τους σε όλα τα μέτωπα, και όχι μόνον στα νομισματικά, το δικό μας έργο παίρνει δύο διαστάσεις:

την επίτευξη των προϋποθέσεων για την τελική συμμετοχή μας στην ΟΝΕ και την έγκαιρη προετοιμασία των παραγωγικών μας δυνάμεων στη νέα ευρωπαϊκή οικονομία που διαμορφώνεται.

Μοιάζει να φορτωνόμαστε διπλό βάρος. Είναι, ίσως, αναπόφευκτο, όποιος έχει καθυστερήσει, να χρειάζεται να καταβάλει κάποια μεγαλύτερη προσπάθεια προκειμένου να φτάσει την πρωτοπορεία. Αλλά ποτέ τα πράγματα δεν είναι τόσο απόλυτα, ιδίως στις μεταβατικές εποχές. Ούτε οι έντεκα συνεταίροι μας πρόκειται να διακόψουν την προσπάθεια να εφαρμόσουν, πιο πιστά από ότι το είχαν πετύχει την 1η του Μάη του 1998, τα κριτήρια της ονομαστικής σύγκλισης. Αυτό είναι το νόημα του Συμφώνου Σταθερότητας που έγινε δεκτό από όλους. Ούτε εμείς μπορούμε να περιοριστούμε στην ονομαστική σύγκλιση ξεχνώντας την πλευρά της πραγματικής οικονομίας. Με την Ευρώπη συμβαδίζουμε στις προσπάθειες πολύ ουσιαστικότερα από όσο θα άφηνε να διαφανεί μια απλή τυπολατρική ερμηνεία της διαχωριστικής γραμμής ανάμεσα σε "εντός" και "εκτός". Αυτός άλλωστε είναι ο βαθύτερος λόγος που τα αρμόδια όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης έσπευσαν να υπογραμμίσουν, με την εισδοχή μας στο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών, ότι δεν έχει χωρίσει ο δικός μας ο δρόμος από των άλλων κρατών-μελών.

Η ταχύτερη δυνατή ένταξη στο ενιαίο νόμισμα, η απελευθέρωση των παραγωγικών δυνάμεων, μέσα στην κοινωνία μας και ο νέος

προσανατολισμός της Παιδείας είναι τα τρία κλειδιά της επιτυχίας για την πραγματική σύγκλιση, αυτοί είναι οι πόλοι της κυβερνητικής πολιτικής, αυτό πρέπει να είναι το πρόγραμμά μας ως έθνος. Θα μπορούσε να πεί κανείς ότι όλα αυτά χρειάζονται χρόνο και το μεγαλύτερο πρόβλημα για το τελευταίο, το κρίσιμο βήμα που μας χωρίζει από τις σύγχρονες ευρωπαϊκές εξελίξεις είναι ακριβώς η πίεση του χρόνου. Για να αποδώσουν ολοκληρωμένα οι εξελίξεις προς την κατεύθυνση που προσπάθησα να περιγράψω, χρειάζεται ασφαλώς πολύ περισσότερο από τους δεκαέξι μήνες που μας χωρίζουν από το στόχο της ένταξής μας στην ΟΝΕ. Εκείνο που έχει σημασία στις κρίσιμες αυτές στιγμές για τον τόπο δεν είναι η ολοκλήρωση. Είναι το ξεκίνημα. Το αληθινό, το γνήσιο, το αποφασισμένο ξεκίνημα που θα αλλάξει τις προσδοκίες για τη ζωή μας και μέσα στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Ας κάνουμε μια αληθινή αρχή στην πράξη, που θα την κάνουμε οπωσδήποτε. Από 'κει και πέρα η επανάσταση των προσδοκιών, το κύμα της αισιοδοξίας και της αποφασιστικότητας θα μας σπρώξει να περάσουμε αυτό το δύσκολο πέρασμα, να κάνουμε το τελευταίο βήμα που μας μένει, να ξανοιχτούμε στο νέο κόσμο που δημιουργείται μπροστά στα μάτια μας.

Δυστυχώς η Αντιπολίτευση βρίσκεται αλλού. Στην Ελλάδα έχουμε ένα πρωτοφανές στα ευρωπαϊκά δεδομένα φαινόμενο. Μια συντριπτική αποδοχή του ευρωπαϊκού προσανατολισμού από την κοινωνία μας και μια δυσανάλογη προς την κατεύθυνση αυτή αντίδραση για τις αναγκαίες αποφάσεις που απαιτούνται. Και η ευθύνη της αντιπολίτευσης είναι καθοριστική γι' αυτή την

ανακολουθία. Η Ν.Δ. παραπαίει μεταξύ καταδικασμένων συνταγών σκληρού νεοφιλελευθερισμού και απέραντης υποκρισίας, δήθεν κοινωνικής ευαισθησίας. Μίας δήθεν καλύτερης αποτελεσματικότητας που ποτέ της δεν μας την έδειξε την τριετία που κυβέρνησε και ενός ψευδεπίγραφου εκσυγχρονισμού που η κοινωνική της βάση τον αμφισβητεί όλο και πιο φωναχτά.

Τα άλλα κόμματα της αντιπολίτευσης, άλλοτε με την παραδοσιακά ξύλινη γλώσσα προσπαθούν να κρατήσουν ζωντανή την ιστορική μνήμη άλλων εποχών και άλλοτε κυνηγούν δέντρα και χάνουν το δάσος ή διαφωνούν για να διαφωνούν, γιατί έτσι μόνο υπάρχουν. Τι προσφέρει αυτή η αντιπολίτευση θα το κρίνει ο ελληνικός λαός, όπως στο τέλος της τετραετίας θα κρίνει τον μόχθο, την ειλικρίνεια και το έργο αυτής της Κυβέρνησης.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Ζούμε πράγματι σε μία κρίσιμη περίοδο και είμαστε -ιδιαίτερα γι' αυτή τη διετία- υπόλογοι στον τόπο μας και την ιστορία μας. Και αυτό δεν είναι ρητορικό σχήμα.

Πρέπει να συσπειρωθούμε μέσα στην Ελλάδα -πολιτικές δυνάμεις και κοινωνικές δυνάμεις- ώστε μαζί με τους πολίτες της υπόλοιπης Ευρώπης να σπρώξουμε τον τροχό, που θα μας φέρει από την Ευρώπη της αμφιβολίας και της αμφισβήτησης στην Ευρώπη της

ακμής των κοινωνιών της, της καταξίωσης των πολιτών της, στην
Ευρώπη των λαών.

Κύριε Πρόεδρε,
Κυρίες και Κύριοι Συνάδελφοι,

Το ΔΗ.Κ.ΚΙ ζήτησε τη διεξαγωγή της σημερινής συζήτησης, με θέμα την πορεία της χώρας μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και ειδικότερα προς την ΟΝΕ. Αμφισβητεί τόσο την ΟΝΕ ως ευρωπαϊκή πολιτική στην προοπτική της δημιουργίας της ενωμένης Ευρώπης των λαών, όσο και τις κυβερνητικές πολιτικές που εφαρμόζουμε για να επιτύχουμε την ισότιμη συμμετοχή μας στην ενωμένη Ευρώπη, τη διαμόρφωση μιας ισχυρής κοινωνίας, την οικοδόμηση της ισχυρής Ελλάδας.

Πρέπει επιτέλους να ξεκαθαρίσουμε μια για πάντα μπροστά στον ελληνικό λαό, ποια θέση παίρνουμε απέναντι στην κοσμογονία αυτή που ονομάζεται «ευρωπαϊκή ολοκλήρωση». Αν βλέπουμε την Ελλάδα μέσα σ' αυτή την Ευρώπη των μεγάλων εξελίξεων ή στο περιθώριό της. Με ποιες πολιτικές μπορούμε μέσα σ' αυτή την πορεία να πετύχουμε τους εθνικούς μας στόχους. Ν' ανοίξουμε έναν ουσιαστικό διάλογο για το τι είναι πραγματικά εφικτό και συμφέρον για τον τόπο μας και τις επόμενες γενιές, να δούμε ποια είναι τα αληθινά προβλήματα και διλήμματα της σημερινής και της αυριανής Ευρώπης. Πρέπει γι' αυτό να εγκαταλείψουμε στερεότυπα ρητορικά σχήματα που δεν βοηθούν ούτε τους πολίτες, ούτε την κοινωνία, ούτε τον τόπο μας να πάει μπροστά. Ο κόσμος θέλει συγκεκριμένες, εφικτές πολιτικές προτάσεις, που θα τον πείθουν ότι σιγά-σιγά όλοι οι δρόμοι οδηγούν στον ίδιο τελικό στόχο: σε μια κοινωνία με περισσότερη ελευθερία, δημοκρατία, ευημερία, κοινωνική δικαιοσύνη και συνοχή. Σε μια Ελλάδα

ισχυρή, σ' ένα κόσμο ειρήνης, σταθερότητας και συνεργασίας. Για μας και για τη συντριπτική πλειοψηφία του ελληνικού λαού είναι ξεκάθαρο. Η Ελλάδα με την ιστορία της και τις αξίες της, το επίπεδο ανάπτυξής της, τη γεωγραφική της θέση ανάμεσα σε δύο κόσμους, αλλά κυρίως με τα σύγχρονα αιτήματα της κοινωνίας της, μπορεί να πετύχει τους στόχους για ένα καλύτερο αύριο, μέσα από την πορεία μας για την οικοδόμηση της νέας ευρωπαϊκής πραγματικότητας και τη συμμετοχή μας στην ΟΝΕ, σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα που εμείς έχουμε επιλέξει.

Η συμμετοχή αυτή δεν αρκεί για να δώσει αυτόματα απάντηση σ' όλα τα μεγάλα ζητήματα που απασχολούν σήμερα τον ελληνικό λαό. Αποτελεί όμως βασική προϋπόθεση για να μπορέσουμε με τις πολιτικές μας, με αγώνες και συνολική προσπάθεια του ελληνικού λαού να πετύχουμε τους στόχους αυτούς. Οποιοσδήποτε άλλος δρόμος θα σημάνει φτώχεια, ανεργία, ξεκλήρισμα του κοινωνικού κράτους, κατάρρευση της αγροτικής οικονομίας και του αγροτικού εισοδήματος, αποστέρηση της ελληνικής κοινωνίας από τους κοινοτικούς πόρους που επί 18 χρόνια συνηθίσαμε να τους θεωρούμε αυτονόητους. Θα θίξει τους εργαζόμενους, τις νοικοκυρές, τους πιο αδύναμους. Θα σημάνει ακόμη την απεμπόληση του πιο κρίσιμου ερείσματός μας για την υπεράσπιση των εθνικών μας συμφερόντων. Αν η Σουηδία ή η Δανία έχουν την πολυτέλεια μιας άλλης επιλογής ή μιας αναβολής, εμείς δεν την έχουμε. Ο άλλος δρόμος είναι ο δρόμος της παρακμής και της εθνικής ήττας. Καθαρές κουβέντες κι όλοι μας πρέπει να πάρουμε την ευθύνη απέναντι στον ελληνικό λαό για τον έναν ή για τον άλλο δρόμο.

Ένα δεύτερο ερώτημα: Ο δρόμος για τη δημιουργία της Ευρώπης της δημοκρατίας, της ελευθερίας, της δημιουργικότητας, της ευημερίας και της συνοχής, της Ευρώπης της ειρήνης και της συνεργασίας, της Ευρώπης -σε τελευταία ανάλυση- των λαών περνάει μέσα από την ΟΝΕ ή μήπως υπήρχε κι άλλη πορεία; Η απάντηση ήταν και είναι πάλι ξεκάθαρη: Ναι η ΟΝΕ είναι το δύσκολο αλλά αναγκαίο μονοπάτι για την οικοδόμηση μιας πραγματικής Ευρώπης των λαών.

- Είναι η ισχυροποίηση της Ευρώπης κι όσων μετέχουν σ' αυτήν απέναντι στις απειλές και τις διακυμάνσεις μιας παγκοσμιοποιημένης οικονομίας.
- Είναι το αντιστάθμισμα σε μια αναγκαία πολιτική διεύρυνσης της Ένωσης με περισσότερα κράτη, με μια αντίστοιχης σημασίας εμβάθυνση της ευρωπαϊκής ενοποίησης.
- Εμπεριέχει ένα μοντέλο οικονομικής σταθερότητας και ανάπτυξης, που κι αν ακόμη δεν το ενσωμάτωνε η ΟΝΕ, εμείς θα έπρεπε να το υιοθετήσουμε, για να έχουμε μία ισχυρή, υγιή οικονομική ανάπτυξη, μια πραγματική προοπτική για μεγαλύτερη ευημερία, λιγότερες ανισότητες και περισσότερες δυνατότητες και ευκαιρίες για το σύνολο του λαού μας.
- Είναι μετά την ίδρυση της Ε.Ο.Κ. στη δεκαετία του '50 το ισοδύναμο κορυφαίο γεγονός της ευρωπαϊκής ιστορίας και για μας διπλά σημαντικό, γιατί θ'αποκτήσουμε με το "ευρώ" το ένα από τα δύο ισχυρότερα νομίσματα της παγκόσμιας οικονομίας.
- Είναι εξίσου σημαντικό και αναγκαίο, γιατί με την ΟΝΕ διανοίγουμε καινούρια πεδία επανάκαμψης του πολιτικού στο επίκεντρο των συζητήσεων, της χάραξης και εφαρμογής περισσότερο δημιουργικών και μακροπρόθεσμα βιώσιμων

πολιτικών. Για την ανάπτυξη, την απασχόληση, την πρόνοια, το περιβάλλον, την καλύτερη ποιότητα ζωής.

- Γιατί τέλος, ειδικότερα για την Ελλάδα, με ανοιχτά κρίσιμα εθνικά ζητήματα, η συμμετοχή της Ελλάδας στην ΟΝΕ θα αποτελεί συμμετοχή στο πιο δυναμικό και αποφασιστικό κέντρο λήψης αποφάσεων στον ευρωπαϊκό χώρο.

Η υιοθέτηση από την Ελλάδα του «ευρώ» συνεπάγεται στο οικονομικό πεδίο συγκεκριμένα οφέλη που θα δημιουργήσουν μια νέα πραγματικότητα, με τις δικές της δυναμικές ανάπτυξης και ποιότητας της οικονομικής ζωής όλων μας. Θα αναφέρω επιγραμματικά ορισμένα: Ο χαμηλός πληθωρισμός και τα χαμηλά επιτόκια, η μείωση του κόστους συναλλαγών και η εξάλειψη τραπεζικών προμηθειών που συνδέονται με ανταλλαγή ευρωπαϊκών νομισμάτων, η εξάλειψη συναλλαγματικού κινδύνου για τις επιχειρήσεις, η ενίσχυση των επενδύσεων και η συνακόλουθη ενίσχυση της απασχόλησης, η μείωση του κόστους απόκτησης κατοικίας και η ενίσχυση ανταγωνισμού προς όφελος του καταναλωτή, η μεγαλύτερη διαφάνεια και βελτίωση της ικανότητας για σύγκριση τιμών, η διάνοιξη επενδυτικών ευκαιριών για τους αποταμιευτές, η διευκόλυνση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Η θωράκιση συνολικά της οικονομίας μας από τις απειλές των διακυμάνσεων στις διεθνείς χρηματαγορές. Κάποιοι θεωρούν ότι όλα αυτά αφορούν τους τραπεζίτες, το χρηματιστήριο, το μεγάλο κεφάλαιο. Κάνουν λάθος ή παραπλανούν συνειδητά τον απλό κόσμο. Όλα αυτά συνθέτουν μια νέα οικονομική πραγματικότητα και τα πολλαπλασιαστικά οφέλη της θα τα καρπωθούν όχι μόνο μισθωτοί, εργαζόμενοι καταναλωτές, αλλά και

με τις κατάλληλες πολιτικές που εγγυόμαστε, όλοι όσοι έχουν πράγματι ανάγκη στήριξης μέσα από τον κοινωνικό ιστό ασφάλειας που οικοδομούμε.

Μας μένουν 18 μήνες περίπου για να ολοκληρώσουμε την προσπάθειά μας να ενταχθούμε στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Συγχρόνως να διαφυλάξουμε την κοινωνική συνοχή, να δημιουργήσουμε τις προϋποθέσεις από τις οποίες θα εξαρτάται στην αυριανή πραγματικότητα και αυτό είναι για μας προτεραιότητα ισοδύναμης πολιτικής σημασίας.

Σε ό,τι αφορά στην οικονομία, τι έχουμε πετύχει για τους δυο αυτούς στόχους μέχρι σήμερα:

Πρώτον: Από τη μείωση κατά 1,6% που σημείωσε το 1993 το ΑΕΠ έφτασε ν' αυξάνεται το 1997 με ρυθμό 3,5%. Μειώσαμε το Δημοσιονομικό Έλλειμμα από 13,8% το 1993, σε 4% το 1997, πετυχαίνοντας έτσι τριπλάσια επίδοση από τις αντίστοιχες των υπολοίπων ευρωπαϊκών χωρών. Ακόμη και στο δύσκολο μέτωπο του Δημοσίου Χρέους πετύχαμε μείωση κατά 3 εκατοστιαίες μονάδες φέρνοντάς το στο επίπεδο του 108,6% του ΑΕΠ το 1997. Στην ίδια περίοδο ο μέσος όρος του χρέους των ευρωπαϊκών χωρών αυξήθηκε κατά 4,6 εκατοστιαίες μονάδες. Από το 1993 μέχρι σήμερα κατέβηκαν τα επιτόκια των ετήσιων τίτλων δανεισμού του δημοσίου από το 21,2% στο 10,2%. Η θετική αντίδραση των αγορών στην ένταξη της δραχμής στο μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών επέτρεψε να διαμορφωθεί σε 7,9% η μέση απόδοση των νέων δεκαετών ομολόγων σταθερού επιτοκίου που διατέθηκαν με

δημοπρασία τον προηγούμενο μήνα. Κι αυτό είναι ενδεικτικό όταν η τιμή αναφοράς με την οποία κλήθηκαν οι 11 χώρες-μέλη της Ε.Ε. που θα αποτελέσουν τον πυρήνα του ευρο ήταν 7,8%. Σε ότι αφορά τον πληθωρισμό, ο δείκτης τιμών καταναλωτή 1993 έως 1997 υποχώρησε σχεδόν 9 εκατοστιαίες μονάδες. Σε σύγκριση με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες επιτύχαμε σχεδόν 5πλάσια επίδοση φέρνοντάς μας σε απόσταση αναπνοής από τους άλλους 11 εταίρους. Οι διαπραγματεύσεις, οι χειρισμοί και τελικά η ένταξη της δραχμής στο σύστημα σταθερών ισοτιμιών κρίθηκαν από τις αντιδράσεις της αγοράς, εσωτερικής και διεθνούς και όχι από τις άναρθρες κραυγές κάποιων που υποκαθιστούν τον νηφάλιο πολιτικό λόγο με την ανενδοίαστη δημαγωγία. Όλα πλέον εξαρτώνται από μια συνεπή ορθολογική και αποτελεσματική πολιτική δαπανών στο δημόσιο και ειδικότερα στις ΔΕΚΟ, από την εφαρμογή μιας εισοδηματικής πολιτικής, συμβατής με τα επίπεδα του πληθωρισμού και από την προώθηση των διαρθρωτικών αλλαγών της οικονομίας. Μία μάχη να χάσουμε θα διακυβεύσουμε το σύνολο του αγώνα των προσπαθειών και των θυσιών όλων αυτών των ετών. Θα γράψουμε ιστορία με μια ακόμη μεγάλη χαμένη ευκαιρία. Κανένας δεν το θέλει και οι ηγεσίες των πολιτικών δυνάμεων αυτού του τόπου φέρουν εις ολόκληρο την ευθύνη απέναντι στο ελληνικό λαό. Εγώ τη δική μου την έχω αναλάβει δημόσια και θ' ανταποκριθώ μέχρι τέλους σ' αυτήν.

Η επιτυχία της πορείας προς την ΟΝΕ είναι άρρηκτα δεμένη για μας με την κοινωνική συνοχή και την ενίσχυση του νέου κοινωνικού κράτους που καθημερινά θεμελιώνουμε.

Σε ό,τι αφορά στην κοινωνική συνοχή εφαρμόζουμε πολιτικές που στηρίζουν το πραγματικό εισόδημα των εργαζομένων. Πολιτικές επικεντρωμένες στην απασχόληση, την ανεργία, τα δικαιώματα και τη μεταχείριση των μεταναστών. Πολιτικές για τη φορολογία και τη φορολογική δικαιοσύνη, πολιτικές για τους αγρότες και την περιφέρεια, πολιτικές με αυξημένα τα πλαίσια των κοινωνικών δαπανών του Προϋπολογισμού.

Η Ελλάδα ήδη εφαρμόζει έτοιμο το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Απασχόληση στο οποίο εξειδικεύονται καινοτόμες δράσεις για συγκεκριμένες ομάδες. Αυτές τις παρεμβάσεις προτάξαμε γιατί η ανεργία πλήττει ιδιαίτερα ορισμένες κατηγορίες πολιτών και πρέπει να έχουμε σαφήνεια στους στόχους μας που είναι νέοι, οι μακροχρόνια άνεργοι και οι γυναίκες.

Το 1998 περίπου 70.000 άτομα αυτών των κατηγοριών θα ενισχυθούν για να βρουν απασχόληση με κόστος που θα ξεπεράσει τα 120 δισ δραχμές, ενώ παράλληλα έχουν προχωρήσει άλλα μέτρα προστασίας όπως η επέκταση του ΕΚΑΣ σε χαμηλοσυνταξιούχους άνω των 60 ετών.

Εμείς πιστεύουμε και το αποδεικνύουμε καθημερινά, σε ένα καλύτερο κοινωνικό κράτος, με ποιοτικές παρεμβάσεις χωρίς κατασπατάληση πόρων. Γιατί οι πόροι ποτέ δεν θα είναι αρκετοί όταν διανέμονται με ισοπεδωτική λογική, χωρίς προγραμματισμό και πρόβλεψη για αυτούς που πραγματικά έχουν ανάγκη.

Συνεχίζουμε τις προσπάθειές μας σ' αυτή την κατεύθυνση και προετοιμάζουμε συμπληρωματικά μέτρα που θα αξιοποιούν τα θετικά αποτελέσματα της οικονομικής μας πολιτικής και θα στηρίζουν ακόμη περισσότερο τους χαμηλοσυνταξιούχους τους άνεργους και τους χαμηλόμισθους.

Δεν θα προχωρήσω σε λεπτομέρειες, που ανέπτυξα πρόσφατα σε σχετική συζήτηση απ' αυτό το βήμα της Βουλής, όμως τον ίδιο στόχο της κοινωνικής συνοχής επιδιώκουμε με τις τομές που προωθούμε στους θεσμούς, στη δημόσια διοίκηση, στη λειτουργία του δημόσιου τομέα. Στόχος μας είναι και θα τον πετύχουμε η διαμόρφωση μιας νέας ισορροπίας στην κοινωνικοοικονομική μας οργάνωση. Μιας ισορροπίας μεταξύ των επιταγών και των προκλήσεων της παγκοσμιοποίησης και των διεθνών ανακατατάξεων αφενός και της κοινωνικής συνοχής αφετέρου. Η ισχυρή Ελλάδα, η ισχυρή κοινωνία θα προκύψει μέσα από αυτή τη νέα ισορροπία.

Η συμμετοχή μας στην ΟΝΕ, η υιοθέτηση του «ευρώ» στην Ελλάδα είναι ένα μεγάλο βήμα στη σύγχρονη ιστορία της Ευρώπης, αλλά είναι ένα βήμα. Πρέπει όλοι μαζί να δούμε ποια είναι τα επόμενα, γιατί η Ευρώπη δεν τελειώνει στην ΟΝΕ, ούτε στις διαπραγματεύσεις για την «Agenda 2000», ούτε στις διαπραγματεύσεις για το Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης. Πρέπει να δούμε ποια είναι τα μεγάλα προβλήματα και οι προκλήσεις που μας περιμένουν, ν' αναζητήσουμε μαζί απαντήσεις, να προτείνουμε λύσεις.

Για παράδειγμα: Πώς προχωρούμε στην πολιτική ενοποίηση, με τι θεσμούς, όργανα, διαδικασίες, συνθέτουμε το πολιτικό ισοδύναμο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, ποιά είναι το επόμενο βήμα για την υπέρβαση του δημοκρατικού ελλείμματος. Ειδικότερα για τη θέσπιση των αναγκαίων ελεγκτικών διαδικασιών μέσα στην Ένωση, μεταξύ των οργάνων της, αλλά και από την ευθεία έκφραση της βούλησης των πολιτών της. Πώς ξεπερνάμε τους αναπόφευκτους κοινωνικούς κλυδωνισμούς που συνεπάγεται αυτή η μεταβατική περίοδος, πώς εντατικοποιούμε τις πολιτικές για την απασχόληση, την ενίσχυση των ικανοτήτων και δεξιοτήτων των πολιτών, την ποιότητα της ζωής τους. Μέσα από αυτά θα μπορέσουμε να συγκεκριμενοποιήσουμε ένα όραμα για την Ευρώπη των λαών, που σήμερα για κάποιους είναι θολό ακόμη. Όμως αυτά είναι τα πραγματικά πεδία πολιτικής μας σύγκρουσης και συμφωνίας, αντιπαράθεσης και σύνθεσης.

Δυστυχώς η Αντιπολίτευση βρίσκεται αλλού. Στην Ελλάδα έχουμε ένα πρωτοφανές στα ευρωπαϊκά δεδομένα φαινόμενο. Μια συντριπτική αποδοχή του ευρωπαϊκού προσανατολισμού από την κοινωνία μας και μια δυσανάλογη προς την κατεύθυνση αυτή αντίδραση για τις αναγκαίες αποφάσεις που απαιτούνται. Και η ευθύνη της αντιπολίτευσης είναι καθοριστική γι' αυτή την ανακολουθία. Η Ν.Δ. παραπαίει μεταξύ καταδικασμένων συνταγών σκληρού νεοφιλελευθερισμού και απέραντης υποκρισίας, δήθεν κοινωνικής ευαισθησίας. Μίας δήθεν καλύτερης αποτελεσματικότητας που ποτέ της δεν μας την έδειξε την τριετία που κυβέρνησε και ενός ψευδεπίγραφου εκσυγχρονισμού που η κοινωνική της βάση τον αμφισβητεί όλο και πιο φωναχτά.

Το πρόγραμμα σύγκλισης που είχε καταρτιστεί από την Κυβέρνηση της Ν.Δ. το 1993, βρέθηκε εκτός στόχων λίγους μόνο μήνες μετά την έγκρισή του από τις υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συγκεκριμένα ο στόχος για το δημοσιονομικό έλλειμμα, που ήταν 8,6% ως ποσοστό του ΑΕΠ, κατέληξε στο 13,8%, ενώ για τον πληθωρισμό που είχε τεθεί στόχος 12,6%, η τελική διαμόρφωση ήταν 14,4%. Τολμάτε και μιλάτε για αναποτελεσματικότητα αυτής της Κυβέρνησης;

Αυτές οι μεγάλες αποκλίσεις προς το χειρότερο των 5,2 περίπου εκατοστιαίων μονάδων στο έλλειμμα και των 1,8 εκατοστιαίων μονάδων στον πληθωρισμό σε λιγότερο από ένα έτος, οδήγησαν την οικονομία της χώρας σε μια καθυστέρηση δυο ολόκληρων ετών και τη νέα κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, που ανέλαβε την εξουσία, στην άμεση ανάγκη κατάρτισης ενός νέου αναθεωρημένου και αξιόπιστου προγράμματος σύγκλισης. Γι' αυτό και μεταθέσαμε αναγκαστικά την ολοκλήρωση των προϋποθέσεων στο 1999.

Τα άλλα κόμματα της αντιπολίτευσης, άλλοτε με την παραδοσιακά ξύλινη γλώσσα προσπαθούν να κρατήσουν ζωντανή την ιστορική μνήμη άλλων εποχών και άλλοτε κυνηγούν τα δέντρα και χάνουν το δάσος ή διαφωνούν για να διαφωνούν, γιατί έτσι μόνο υπάρχουν. Τι προσφέρει αυτή η αντιπολίτευση θα το κρίνει ο ελληνικός λαός, όπως στο τέλος της τετραετίας θα κρίνει τον μόχθο, την ειλικρίνεια και το έργο αυτής της Κυβέρνησης.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Ζούμε πράγματι σε μία κρίσιμη περίοδο και είμαστε -ιδιαίτερα γι' αυτή τη διετία- υπόλογοι στον τόπο μας και την ιστορία μας. Και αυτό δεν είναι ρητορικό σχήμα.

Πρέπει να συσπειρωθούμε μέσα στην Ελλάδα -πολιτικές δυνάμεις και κοινωνικές δυνάμεις- ώστε μαζί με τους πολίτες της υπόλοιπης Ευρώπης να σπρώξουμε τον τροχό, που θα μας φέρει από την Ευρώπη της αμφιβολίας και της αμφισβήτησης στην Ευρώπη της ακμής των κοινωνιών της, της καταξίωσης των πολιτών της, στην Ευρώπη των λαών.

1. Η είσοδος της χώρας στο μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών είναι μια ημερομηνία-ορόσημο. Πρέπει να καταλάβουμε καλά τη σημασία του. Είναι χρήσιμο για τη χώρα, είναι χρήσιμο για το ηθικό του λαού μας, ότι το ορόσημο αυτό σημαδεύει μία επιτυχία. Με την εισδοχή της δραχμής στο μηχανισμό οι αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης επισφράγησαν την αποτελεσματικότητα των προσπαθειών μας μέχρι σήμερα και μέχρι εδώ. Εγινε επίσημα δεκτό από τους εταίρους μας ότι η ελληνική οικονομία - άλλοτε θύμα αδιάτρευτο του πληθωρισμού και των ελλειμμάτων - είναι ικανή μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση να συμβαδίζει, ότι σχεδόν συμβαδίζει, με μερικές από τις ισχυρότερες οικονομίες του κόσμου. Αν σκεφτεί κανείς ότι ακόμη και το 1993 ο πληθωρισμός ήταν τριπλάσιος και το έλλειμμα του προϋπολογισμού υπερτριπλάσιο από τα σημερινά τους επίπεδα μπορεί να κατανοήσει το μέγεθος της προσπάθειας και της επιτυχίας. Αυτά δεν πρέπει να τα αγνοούμε. Δεν πρέπει, είτε από χρόνια μεμψιμοιρία, είτε από υπερβολικά κριτική διάθεση είτε από αντιπολιτευτική ανευθυνότητα να γινόμαστε φορείς απαισιοδοξίας ικανής να υπονομεύσει τις δυνάμεις της κοινωνίας μας. Τώρα είναι η ώρα, περισσότερο παρά ποτέ, που πρέπει να πιστέψουμε ολόψυχα στη δυνατότητα της επιτυχίας. Τώρα είναι η ώρα, περισσότερο παρά ποτέ, που πρέπει να επιστρατεύσουμε στο μέγιστο βαθμό τις δυνάμεις μας. Τώρα είναι η ώρα, περισσότερο παρά ποτέ, γιατί τώρα ήρθε η ώρα του "ή τώρα ή ποτέ".

2. Η επιτυχία μας, αναμφισβήτητη, δεν είναι οριστική. Όπως τόσες φορές στην ιστορία μας, στην ιστορική περιπέτεια του έθνους τον αιώνα τούτο και τον προηγούμενο, οι μακροχρόνιες, οι υπομονετικές, οι επίμονες προσπάθειες του λαού, μας έχουν οδηγήσει ένα βήμα πριν από τη μεγάλη στροφή στις τύχες του τόπου. Ξέρουμε από την ιστορία μας, ξέρουμε από την πικρή πείρα που δοκίμασαν προηγούμενες γενιές, ότι αυτό το τελικό κρίσιμο βήμα υπήρξε πολλές φορές μοιραίο. Πολλές φορές η καταστροφή μας χτύπησε γιατί κάναμε λάθος ή γιατί κλονιστήκαμε στο τελευταίο βήμα. Εκείνο που έμοιαζε τόσο εύκολο. Το τελευταίο βήμα δεν είναι ποτέ εύκολο και τούτη τη φορά δεν έχουμε δικαίωμα να κάνουμε λάθος. Δεν έχουμε δικαίωμα γιατί ζούμε μέσα σε άλλες συνθήκες, πολύ καλύτερες από οποτεδήποτε άλλοτε.

Καλύτερες υλικά. Ποτέ άλλοτε δεν είχαμε κατά κεφαλήν εισόδημα τόσο ψηλό, όσο έχουμε σήμερα. Ποτέ το βιωτικό μας επίπεδο δεν είχε πλησιάσει τόσο πολύ το επίπεδο που ισχύει στις ανεπτυγμένες βιομηχανικές χώρες. Η φτώχεια, που ασφαλώς δεν την έχουμε εξαλείψει και ασφαλώς έχουμε χρέος να την εξαλείψουμε, δεν ήταν άλλοτε πρόβλημα ενός μέρους μόνον του πληθυσμού. Ήταν η μοίρα σχεδόν του συνόλου.

Καλύτερες πολιτικά. Ποτέ άλλοτε στην Ελλάδα δεν υπήρχε τόση δημοκρατική ζωή, τόση ελευθερία όση υπάρχει σήμερα.

Καλύτερες μορφωτικά. Ποτέ η Ελλάδα δεν είχε τόσα ανώτατα πνευματικά ιδρύματα όσο σήμερα. Ποτέ δεν είχε τόσοι πτυχιούχους ανωτάτων σχολών. Ποτέ οι πτυχιούχοι που διέθετε είχαν τη δυνατότητα να κάνουν τόσο καλές και μακροχρόνιες σπουδές. Άλλοτε ο αναλφαβητισμός ήταν συνηθισμένο φαινόμενο, ιδιαίτερα στην ύπαιθρο. Σήμερα πρέπει να ψάξεις για να βρεις Έλληνα που να μην μπορεί να διαβάσει.

Καλύτερες πληροφοριακά. Ποτέ άλλοτε η Ελλάδα δεν είχε τόσο άφθονες ή τόσο γρήγορες πηγές πληροφόρησης για το τι συμβαίνει στον κόσμο. Ποτέ άλλοτε δεν είχε τόσο πολύ τη δυνατότητα της αντικειμενικής πληροφόρησης. Άλλοτε υποφέραμε από τους νόμους της λογοκρισίας. Σήμερα κινδυνεύουμε ίσως πληροφοριακά, αλλά μόνον από τους νόμους της ακρισίας.

Αυτοί είναι οι λόγοι που αφαιρούν από εμάς, από τη σημερινή γενιά σε αντιδιαστολή με πολλές προηγούμενες, το δικαίωμα να παραπατήσουμε και να αποτύχουμε στο τελευταίο βήμα της προσπάθειάς μας. Έχουμε και τη δυνατότητα της πληροφόρησης, για να ξέρουμε που στεκόμαστε, και τη δυνατότητα της μόρφωσης, για να ξέρουμε τι θέλουμε, και τη δυνατότητα να εκλέξουμε την κυβέρνηση που θέλουμε για να μας πάει εκεί που θέλουμε. Τη σημερινή κυβέρνηση την εξέλεξε ο λαός για να βάλει την Ελλάδα στην οικονομική και νομισματική ένωση. Αυτή την εντολή θα τη φέρει η κυβέρνηση σε πέρας. Και αν, για το τελευταίο βήμα που μας χωρίζει από το σκοπό μας

χρειαστούν και ορισμένες οικονομικές θυσίες, η χώρα με το σημερινό επίπεδο κατά κεφαλήν εισοδήματος που διαθέτει, μπορεί να τις προσφέρει χωρίς να σπρώξει κανένα στην απόγνωση της οικονομικής καταστροφής.

3. Αλλά δεν είναι οι θυσίες ο σκοπός μας. Η αντίληψη ότι για να φτάσει εκεί που πρέπει ο πληθωρισμός, για να φτάσει εκεί που πρέπει το έλλειμμα του προϋπολογισμού και το χρέος ο μόνος τρόπος είναι να στενάξει όλη η κοινωνία κάτω από θυσίες ασήκωτες είναι μια αντίληψη της ζωής υπερβολικά στατική. Αν δεν αλλάζαμε τίποτε στην οικονομική μας συμπεριφορά, αν δεν είμαστε διατεθειμένοι να ανεχθούμε την παραμικρή διαρθρωτική αλλαγή στον τρόπο λειτουργίας της οικονομίας, τότε ασφαλώς δεν θα μας έμενε τίποτε άλλο από μίαν υπερ-περιοριστική πολιτική που θα δημιουργούσε πολλά θύματα. Τότε θα έπρεπε ολόκληρο το βάρος της προσαρμογής με τις περισσότερες ανεπτυγμένες οικονομίες της Ευρώπης να το σηκώσουν μόνον οι σημερινές οικονομικές δομές που έχουν αρχίσει από καιρό να μην αποδίδουν. Αλλά δε σκοπεύουμε να μείνουμε καθηλωμένοι στις σημερινές δομές. Ο τόπος έχει δυνάμεις και μεγάλες οικονομικές δυνατότητες. Αυτός είναι ο λόγος που πέτυχε ότι πέτυχε μέχρι σήμερα. Οι παραγωγικές δυνάμεις του τόπου ενεργούν μέσα σε ένα πλαίσιο κοινωνικών και οικονομικών σχέσεων που μπορεί να ήταν χρήσιμες κάποτε, σήμερα όμως λειτουργούν σαν τροχοπέδη. Αυτές οι κοινωνικοοικονομικές σχέσεις πρέπει να αναπροσαρμοσθούν για να αποδώσουν έργο οι ζωτικές, οι δημιουργικές δυνάμεις της οικονομίας. Από τη νέα τους απόδοση, από το πρόσθετο προϊόν που θα δημιουργήσουν, μπορεί και το έλλειμμα να μειωθεί και το χρέος να εξοφληθεί και ο πληθωρισμός να περιορισθεί χωρίς να χρειάζεται να φτωχύνει ο τόπος. Η Ιρλανδία, χώρα μικρή και όχι πλούσια, όπως η Ελλάδα, έχει πετύχει τους στόχους της σύγκλισης και αναπτύσσεται με ρυθμούς 8% το χρόνο. Σε τέτοιους ρυθμούς μπορεί να αποβλέψει και η Ελλάδα, αρκεί να δεχθούμε να αναπροσαρμόσουμε τον παραγωγικό μας μηχανισμό.

4. Πίσω από τις κοινωνικοοικονομικές σχέσεις που πρέπει να καταργηθούν για να προχωρήσει ο τόπος δεν είναι κάτι το απρόσωπο. Πίσω τους στέκονται άνθρωποι που έχουν συνδέσει την οικονομική τους ζωή με τις συγκεκριμένες αυτές σχέσεις. Αισθάνονται ότι οι σχέσεις αυτές, αυτοί οι δοσμένοι μηχανισμοί, τους έχουν προστατεύσει, τους έχουν βοηθήσει να βρουν κάποια διέξοδο στον αγώνα της ζωής, τους έχουν στηρίξει. Δεν μιλάω εδώ για ανθρώπους με μεγάλα συμφέροντα. Μιλάω, παραδείγματος χάριν, για τους υπαλλήλους μιας δημόσιας επιχείρησης που όσο μένει στο δημόσιο τομέα είναι καταδικασμένα να μαραζώνει ενώ στον ιδιωτικό τομέα θα μπορούσε να πετάξει με νέα φτερά. Αυτοί οι άνθρωποι αντιδρούν στις αλλαγές που όμως τις έχει ανάγκη ο τόπος για να προχωρήσει. Δεν βλέπουν, όχι γιατί είναι κακόπιστοι αλλά γιατί είναι δύσκολο να βγεί κανείς από τις καθημερινές του συνήθειες, ότι μέσα σε άλλες συνθήκες, μέσα σε άλλους μηχανισμούς, θα μπορούσαν να αποδώσουν και οι ίδιοι καλύτερα, να κερδίσουν περισσότερο, να ζήσουν δημιουργικότερα. Οχι, βέβαια, αμέσως. Η αναπροσαρμογή θα χρειαστεί και κάποιο χρόνο και κάποιες προσπάθειες και κάποιες ενδιάμεσες απώλειες. Η κοινωνία μας και η οικονομία μας διαθέτουν ορισμένους μηχανισμούς που μπορούν να κάνουν τη μετάβαση ευκολότερη. Μετεκπαίδευση, λόγου χάριν, δάνεια αναπροσαρμογής για μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Τέτοιους θεσμούς, και άλλους που μπορούμε να δημιουργήσουμε, πρέπει να τους ενισχύσουμε δίνοντας κινητικότητα στο σύστημα κοινωνικής προστασίας αντί να το καταδικάσουμε να καλλιεργεί την αδράνεια.

Ετσι μπορούμε να περιορίσουμε για τα άτομα που θίγονται, το κόστος της μετάβασης. Να το καταργήσουμε δεν μπορούμε, γιατί θα έπρεπε να καταργήσουμε τη μετάβαση την ίδια. Όταν η μετάβαση ολοκληρωθεί, πάλι ο ίδιος κόσμος, ό Έλληνας εργαζόμενος, θα κινήσει την οικονομία και θα ζήσει από αυτήν. Αλλά θα την κινήσει περισσότερο αποδοτικά, περισσότερο σίγουρα και για τον ίδιο, θα ζήσει καλύτερα. Αυτό εννοούμε όταν λέμε ότι η μετάβαση είναι απαραίτητη για τη χώρα. Δεν ξεχωρίζουμε τη χώρα από τους ανθρώπους. Ζητάμε από όλους να δουν τις στρατηγικές επιλογές που επιβάλλει η καλύτερη ικανοποίηση των αναγκών μας μακροπρόθεσμα και το χρόνο που χρειάζονται για να αποδώσουν οι επιλογές αυτές.

5. Μεγάλες στρατηγικές επιλογές κάνει τη στιγμή αυτή ολόκληρη η Ευρώπη. Παντού υπάρχει διάχυτη η ανησυχία και ο φόβος της αλλαγής. Δεν είναι δικό μας προνόμιο μόνο αυτές οι καταστάσεις. Στη Γερμανία, λόγου χάριν, οι δημοσκοπήσεις δείχνουν τη μεγάλη πλειοψηφία του γερμανικού λαού να είναι αντίθετη με το ενιαίο νόμισμα. Δέχεται, όμως, να παρακολουθήσει την εκλεγμένη ηγεσία της στη μεγάλη αυτή επιλογή. Σε μας αντίθετα οι δημοσκοπήσεις δίνουν μεγάλη πλειοψηφία υπέρ του ενιαίου νομίσματος. Δε θα ήταν λογικό να υποστηρίξουμε τα μέτρα εκείνα που θα φέρουν το ενιαίο νόμισμα στη χώρα; Τα μέτρα αυτά δεν περιορίζονται πια στην απλή επίτευξη των κριτηρίων του Μάαστριχτ. Οι έντεκα εταίροι μας της πρώτης ομάδας θα αρχίσουν να χτίζουν την οικονομική ένωση πάνω στα θεμέλια της νομισματικής ενοποίησης. Επειδή πρόθεσή μας είναι να συμβαδίσουμε σύντομα μαζί τους σε όλο το μέτωπο, και όχι μόνον στα νομισματικά, το δικό μας έργο παίρνει δύο διαστάσεις: την επίτευξη των ονομαστικών κριτηρίων και την προκαταβολική προσαρμογή μας στη νέα ευρωπαϊκή οικονομία που διαμορφώνεται. Μοιάζει να φορτωνόμαστε διπλό βάρος. Είναι, ίσως, αναπόφευκτο, όποιος έχει καθυστερήσει να χρειάζεται να καταβάλει κάποια μεγαλύτερη προσπάθεια προκειμένου να φτάσει την πρωτοπορεία. Αλλά ποτέ τα πράγματα δεν είναι τόσο απόλυτα, ιδίως στις μεταβατικές εποχές. Ούτε οι έντεκα συνεταίροι μας πρόκειται να διακόψουν την προσπάθεια να εφαρμόσουν, πιο πιστά από ότι το είχαν πετύχει την 1η του Μάη του 1998, τα κριτήρια της ονομαστικής σύγκλισης. Αυτό είναι το νόημα του Συμφώνου Σταθερότητας που έγινε δεκτό από όλους. Ούτε εμείς μπορούμε να περιοριστούμε στην ονομαστική σύγκλιση ξεχνώντας την πλευρά της πραγματικής οικονομίας. Με την Ευρώπη συμβαδίζουμε στις προσπάθειες πολύ ουσιαστικότερα από όσο θα άφηνε να διαφανεί μια απλή τυπολατρική ερμηνεία της διαχωριστικής γραμμής ανάμεσα σε "εντός" και "εκτός". Αυτός άλλωστε είναι ο βαθύτερος λόγος που τα αρμόδια όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης έσπευσαν να υπογραμμίσουν, με την εισδοχή μας στο ΜΣΙ, ότι δεν έχει χωρίσει ο δικός μας ο δρόμος από των άλλων κρατών-μελών.

6. Για την πραγματική σύγκλιση της Ελλάδας με το χώρο της ενιαίας Ευρωπαϊκής οικονομίας υπάρχουν τρία κλειδιά. Το πρώτο είναι η γρηγορότερη δυνατή ένταξή μας στο ενιαίο νόμισμα. Αυτό μοιάζει ταυτολογία αλλά δεν είναι. Όταν μια οικονομία λειτουργεί απομονωμένη πίσω από προστατευτικούς φραγμούς μπορεί να κατορθώσει να πετύχει ένα ορισμένο βιωτικό επίπεδο. Τα πενήντα μεταπολεμικά χρόνια της σύγκρισης προστατευτισμού και ελεύθερου διεθνούς εμπορίου έδειξαν ότι το βιωτικό επίπεδο μέσα σε συνθήκες προστατευτισμού δεν μπορεί να είναι πολύ ψηλό, αλλά είναι κάτι. Από τη στιγμή που αρχίζουν να καταργούνται, αλλά μόνον κατά ένα μέρος οι προστατευτικοί φραγμοί, η κατάσταση μπορεί να γίνει χειρότερη για την κλειστή οικονομία. Το βιωτικό της επίπεδο αρχίζει να πέφτει, μπορεί να πέσει πολύ. Αυτή είναι ίσως η σημερινή θέση της Ανατολικής Ευρώπης. Αν η αρχική αυτή χειροτέρευση δε ματαιώσει την προώθηση της απελευθέρωσης του εμπορίου, αλλά συνεχισθεί το ξήλωμα των προστατευτικών θεσμών, τα κέρδη από το εμπόριο αρχίζουν να ανεβάζουν το βιωτικό επίπεδο στην πρώην προστατευμένη χώρα. Όσο περισσότερο απελευθερώνεται το εμπόριο, από το σημείο αυτό και μετά, τόσο το βιωτικό επίπεδο ανεβαίνει, μέχρι που στο τέλος τείνει να εξισωθεί με το πολύ ανώτερο των χωρών του ελεύθερου εμπορίου. Αυτό είναι τό πόρισμα των ερευνών που έχουν γίνει γύρω στο εμπόριο και την πραγματική σύγκλιση.

Στο σχήμα αυτό η Ελλάδα είχε την καλή τύχη να μην περάσει από τη φάση της πτώσης του βιωτικού της επιπέδου μετά την προσχώρησή της στην τότε ΕΟΚ. Βόηθησαν ασφαλώς σ' αυτό οι μεταβιβάσεις που έγιναν και γίνονται για χάρη των λιγότερο πλούσιων χωρών - της Πορτογαλίας, της Ιρλανδίας, της Ισπανίας και της Ελλάδας - από τον κοινοτικό προϋπολογισμό. Το τελευταίο σημαντικό εμπόδιο που μας χωρίζει από το χώρο του ελεύθερου εμπορίου στην Ευρώπη είναι το χωριστό νόμισμα. Όσο γρηγορότερα καταργηθεί το εμπόδιο αυτό τόσο ικανοποιητικότερη θα αρχίσει να γίνεται η πραγματική σύγκλιση των εισοδημάτων.

Περισσότερο ελεύθερο εμπόριο σημαίνει και συνθήκες και ανάγκη για περισσότερη επιχειρηματικότητα. Η ουσία της επιχειρηματικότητας είναι η επινόηση νέων, πιο αποδοτικών, μεθόδων παραγωγικής και άλλης δραστηριότητας. Δεν υπάρχει τίποτα που να σκοτώνει περισσότερο την οικονομία από τη ρουτίνα. Δεν υπάρχει τίποτα που να τη ζωντανεύει περισσότερο από την καινοτομία, από το δυναμισμό. Οι γραφειοκρατικές οργανώσεις και συνήθειες δεν προσφέρουν κατάλληλο έδαφος για την άνθηση της καινοτομίας. Άλλο επιχειρηματίας και άλλο γραφειοκράτης. Η γραφειοκρατία στη σύγχρονη εποχή αναπτύσσεται περισσότερο μέσα στα πλαίσια του κράτους. Αλλά όχι αποκλειστικά εκεί. Υπάρχουν και μεγάλες ιδιωτικές επιχειρήσεις που πάσχουν από την ίδια αρρώστια. Τις τελευταίες τις ξεκαθαρίζει γρήγορα ο ανταγωνισμός της αγοράς, εκτός φυσικά αν την προστασία τους αναλάβει το κράτος. Το δημόσιο τομέα πολύ πιο δύσκολα μπορεί να τον ταρακουνήσει η αγορά, γιατί έχει στη διάθεσή του το τεράστιο όπλο του προϋπολογισμού. Γι' αυτό ο δημόσιος τομέας διακρίνεται για την αντοχή του, δίνοντας έτσι την αυταπάτη της εξασφαλισμένης απασχόλησης, αλλά δε διακρίνεται για την παραγωγικότητα του, κατεβάζοντας το όλο επίπεδο της οικονομίας και την ασφάλεια της απασχόλησης στο τέλος.

Η Ελληνική οικονομία έχει ανάγκη από πολύ περισσότερη επιχειρηματικότητα. Οι ευκαιρίες που μένουν ανεκμετάλλευτες από έλλειψη ικανότητας νέων συνδυασμών έχουν συσσωρευθεί σε οδυνηρό, μερικές φορές, βαθμό. Πολιτική της κυβέρνησης είναι να δημιουργήσει συνθήκες ώστε να αξιοποιηθούν όλες αυτές οι ευκαιρίες. Γι' αυτό μας χρειάζεται η απελευθέρωση της επιχειρηματικότητας από τα δεσμά της ρουτίνας, όπου κι αν αυτή φωλιάζει. Δεν παίρνουμε εξ αρχής δυσμενή θέση για ορισμένη μορφή επιχείρησης. Η επιχειρηματικότητα μπορεί θαυμάσια να ανθίσει μέσα σε συνεταιριστικές, λόγου χάριν, συνθήκες. Ούτε επιδιώκουμε τις αποκρατικοποιήσεις για χάρη των αποκρατικοποιήσεων. Αρνιόμαστε, όμως, από δω και στο εξής, να θυσιάζουμε τα χρήματα, δηλαδή τον ιδρώτα, του ελληνικού λαού, για να προστατεύσουμε τη γραφειοκρατία των επιχειρήσεων, που δεν φτάνει ότι μας στοιχίζει ποσά για τη συντήρησή της, μας στοιχίζει πολύ περισσότερο γιατί δεν επιτρέπει την άνθιση της επιχειρηματικότητας που γι' αυτήν διψάει η οικονομία μας.

Το τρίτο κλειδί για την πραγματική σύγκλιση είναι η αύξηση της παραγωγικότητας με απορρόφηση νέας τεχνολογίας. Ο επιχειρηματίας έχει την ικανότητα να κάνει πράξη τους νέους συνδυασμούς, αλλά το υλικό, τις νέες δυνατότητες τις ετοιμάζει η έρευνα και η τεχνολογία. Εδώ πρέπει να ανοίξει το τεράστιο κεφάλαιο της παιδείας και της έρευνας που χωρίς αυτά κάθε άλλη προσπάθειά μας είναι καταδικασμένη να μένει δίχως βάθος.

Γρήγορη, η γρηγορότερη δυνατή, ένταξη στο ενιαίο νόμισμα, η απελευθέρωση της επιχειρηματικότητας μέσα στην κοινωνία μας και ο νέος προσανατολισμός της Παιδείας, αυτά είναι τα τρία κλειδιά της επιτυχίας για την πραγματική σύγκλιση, αυτοί είναι οι πόλοι της κυβερνητικής πολιτικής, αυτό πρέπει να είναι το πρόγραμμα του έθνους. Θα μπορούσε να πεί κανείς ότι όλα αυτά χρειάζονται χρόνο και το μεγαλύτερο πρόβλημα για το τελευταίο, το κρίσιμο βήμα που μας χωρίζει από τις σύγχρονες ευρωπαϊκές εξελίξεις είναι ακριβώς η πίεση του χρόνου. Για να αποδώσουν ολοκληρωμένα οι εξελίξεις προς την κατεύθυνση που προσπάθησα να περιγράψω χρειάζεται ασφαλώς πολύ περισσότερο από τους δεκαέξι μήνες που μας χωρίζουν από το στόχο της ένταξής μας στην ΟΝΕ. Εκείνο που έχει σημασία στις κρίσιμες αυτές στιγμές για τον τόπο δεν είναι η ολοκλήρωση. Είναι το ξεκίνημα. Το αληθινό, το γνήσιο, το αποφασισμένο ξεκίνημα που θα αλλάξει τις προσδοκίες για τη ζωή μας και μέσα στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Ας κάνουμε μια αληθινή αρχή στην πράξη, που θα την κάνουμε οπωσδήποτε, γιατί δεν έχουμε δικαίωμα να προδώσουμε την ιστορική μοίρα της πατρίδας μας, από 'κει και πέρα η επανάσταση των προσδοκιών, το κύμα της αισιοδοξίας και της αποφασιστικότητας θα μας σπρώξει να περάσουμε αυτό το δύσκολο πέρασμα, να κάνουμε το τελευταίο βήμα που μας μένει, να ξανοιχτούμε στο νέο κόσμο που δημιουργείται μπροστά στα μάτια μας.